

ระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs

ในเขตกรุงเทพมหานคร

An Internal Control Affecting on SMEs Business Operation in Bangkok

รัชณี เล่าโรจนถาวร^{1*}, ดาไลต์มลา คุณศิริสิน², กรรณิการ์ มานะกล้า³ และ พรณทิพย์ อย่างกลิ่น⁴

^{1*,2,3,4}คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Email: ^{1*}ratchanee.lrn@gmail.com, ²grammykhun@gmail.com, ³kannika.marnakla@gmail.com,

⁴phanthip.ya@spu.ac.th

*Corresponding author, email: ratchanee.lrn@gmail.com

Received: Sep 15, 2021, Accepted: Oct 30, 2021, Published: Dec 20, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระบบการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรอิสระ คือ ระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 5 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามและประเมินผล ตัวแปรตาม คือ ผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงินที่วัดค่าโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 399 บริษัท และนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานคือ วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านกิจกรรมการควบคุม ส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ในขณะที่ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนั้นทำให้กิจการต้องให้ความสำคัญเรื่องระบบการควบคุมภายใน ทั้งในด้านของประสิทธิภาพการดำเนินงาน ความน่าเชื่อถือของรายงานการเงิน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ เพราะหากกิจการมีการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านกิจกรรมการควบคุมที่ดีแล้วย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานในทางที่ดีด้วย

คำสำคัญ: ผลการดำเนินงานของธุรกิจ, การประเมินความเสี่ยง, สภาพแวดล้อม, สารสนเทศ

Abstract

The objective of the study on an internal control affecting SMEs business operation in Bangkok was to find an internal control affecting financial operating control of SMEs business in Bangkok. The variables used in the study consisted of independent variables, i.e., the internal control system under 5 components of the COSO concept which were controlled environment, risk assessment, control activities, information and communication, and monitoring activities. The dependent variable which was the monetary performance measured using financial ratios was also used in the study. A questionnaire was used as a tool for the study. 399 SMEs business companies were selected as a sample. Descriptive statistics consisting of percentage, means, and standard deviation was used for data analysis while inferential statistics consisting of multiple regression was used for hypothesis testing at 0.05 significant level.

The results found that control environment, risk assessment, and control activities affected financial operating but information and communication, and monitoring activities did not. This study suggests that SMEs businesses have to pay attention to those 3 components which will lead to positive operating results.

Keywords: Business Operation, risk assessment, environment, information

ความสำคัญของปัญหาของการวิจัย

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยีเป็นผลให้ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีการปรับตัว และกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนการดำเนินงาน มีการนำระบบการควบคุมภายในมาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการองค์กรให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมภายในซึ่งจะช่วยให้การใช้ทรัพยากรของหน่วยงานนั้นเป็นไปอย่างคุ้มค่าและเกิดผลทำให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเหมาะสม หากหน่วยงานใดไม่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดวิกฤติทางการบริหาร การปฏิบัติงาน การเงินและการบัญชี รวมถึงทรัพยากรภายในหน่วยงานนั้น (ชนพัฒน์ ชันภุชงค์ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์, 2560)

การควบคุมภายใน (Internal Control) เป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่บุคลากรในองค์กรมีบทบาทร่วมกันในการจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุ

วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน แนวคิดการควบคุมภายในของ COSO มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1. สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment) 2. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) 3. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) 4. ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) 5. การติดตามประเมินผล (Monitoring) องค์ประกอบของการควบคุมภายในทั้ง 5 ประการนี้ จะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากแนวทางการดำเนินธุรกิจของผู้บริหารเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ (ถนอมลักษณ์ คำแหงพล, 2559) ผลการดำเนินงานของธุรกิจจะแสดงถึงความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยสามารถแบ่งเป็นผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงินซึ่งเป็นข้อมูลในงบกำไรขาดทุน คือ กำไรหรือขาดทุนสุทธิ หรือการทำข้อมูลในงบการเงินมาคำนวณเป็นอัตราส่วนทางการเงิน เช่น อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย อัตราการเจริญเติบโตของยอดขาย อัตราการเจริญเติบโตของส่วนแบ่งการตลาด เป็นต้น และผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงินซึ่งสามารถวัดได้จากความพึงพอใจของลูกค้า เป็นต้น

ธุรกิจ SMEs เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีการลงทุนในการดำเนินงานไม่สูงนัก มีการบริหารงานที่ยังไม่ค่อยเป็นระบบมากนัก จึงควรนำระบบการควบคุมภายในมาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารจัดการงานให้เป็นระบบ ระบบการควบคุมภายในที่ดีจะสามารถป้องกันความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจได้ และสามารถบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น องค์กรจึงควรใช้ระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง (ปัญะธิดา อมรวิญญู, 2560)

จากข้อมูลข้างต้นผู้ศึกษาได้เล็งเห็นว่า ระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือสำคัญที่องค์กรสามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารองค์กรให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งในด้านของการดำเนินงาน ด้านรายงานทางการเงิน และด้านของกฎระเบียบข้อบังคับได้นั่นเอง ดังนั้นจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระบบการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

แนวคิดการควบคุมภายในของ COSO

The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission: COSO (2013) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของระบบควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ซึ่งผู้กำกับดูแลและฝ่ายบริหาร จะต้องจัดให้มีในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน ได้แก่

1.สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทัศนคติและความตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการควบคุมภายใน โดยบุคลากรทุกคนเข้าใจความรับผิดชอบและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเอง มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และวิธีการทำงานต่าง ๆ ที่องค์กรกำหนดไว้ ด้วยยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม จัดทำมาตรฐานของจรรยาบรรณ ประเมินการยึดมั่นในมาตรฐานของจรรยาบรรณ คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อองค์กร กำกับดูแล ดำเนินการอย่างเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน กำหนด มอบหมาย และจำกัดขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจงใจพนักงาน ประเมินความสามารถรายบุคคลและระบุส่วนที่ยังขาดอยู่เพื่อปรับปรุงแก้ไข และ องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน ประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้รางวัลและการลงโทษพนักงานเป็นรายบุคคล

2.การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หมายถึง เป็นการวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงเพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงที่มีอยู่โดยการประเมินจากโอกาสที่จะเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) โดยมีขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) การระบุปัจจัยความเสี่ยง (Risk Identification) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis) และการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) โดยประกอบด้วยหลักการกำหนดเป้าหมายชัดเจน องค์กรกำหนดสาระสำคัญของรายงานทางการเงินตามมาตรฐานบัญชีที่รับรอง ระบุ และวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม วิเคราะห์ความเสี่ยงทั้งปัจจัยภายในและภายนอก การพิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต ประเมินโอกาสที่จะเกิดการทุจริตประเภทต่าง ๆ และการระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก รูปแบบการทำธุรกิจ และผู้นำองค์กร

3.กิจกรรมการควบคุมและประเมินผล (Control Activities) หมายถึง การพิจารณากำหนดนโยบายและกระบวนการควบคุมให้รอบคอบว่า สิ่งที่กำหนดขึ้นมานั้นสามารถช่วยให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมก็คือนโยบายและวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้มั่นใจว่าคำสั่งของฝ่ายบริหารได้นำไปปฏิบัติ โดยประกอบด้วยหลักการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ มีการแบ่งแยกหน้าที่ ผู้อนุมัติ ผู้บันทึก ผู้ดูแลเก็บรักษา การพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม ด้านการจัดหา การพัฒนา และดูแลรักษาระบบ และการควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้ มีนโยบาย เพื่อให้การอนุมัติการทำธุรกรรมกระทำโดยผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสีย

4.ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) หมายถึง

ความเข้าใจร่วมในองค์กรสำหรับกิจกรรม และระเบียบต่าง ๆ ให้เข้าใจตรงกันตามความรับผิดชอบในแต่ละระดับชั้นในเวลาที่เหมาะสม การให้ข้อมูลต้องทำอย่างเหมาะสมด้วยสื่อทั้งภายในและภายนอก โดยประกอบด้วยการที่องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ เก็บเอกสารเป็นระบบ แก้ไขข้อบกพร่องการควบคุมตามความเห็นผู้สอบบัญชี มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้ มีการรายงานข้อมูลที่สำคัญถึงกรรมการอย่างสม่ำเสมอ และมีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

5.การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) หมายถึง การสังเกตการติดตาม ระบบรายงานความคืบหน้าของงาน รวมทั้งการสอบทานหรือการยืนยันผลงานระหว่างการทำงาน ปฏิบัติงาน โดยประกอบด้วยหลักการติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน จัดให้มีการติดตามการปฏิบัติตามจริยธรรมธุรกิจและข้อกำหนด ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และการประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลา และเหมาะสม

ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 5 ประการจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่เป็นมาตรฐานสากลที่ธุรกิจทุกขนาด นิยมใช้ในการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์การควบคุมภายในขององค์กรที่กำหนดไว้ และการได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีความเหมาะสมกับแหล่งการใช้ข้อมูลทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน

Kotze (2006) ได้ให้ความหมายของผลการดำเนินงานว่า การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสมและขึ้นอยู่กับพฤติกรรมเป็นสำคัญ

Ramsey (2008) กล่าวว่า ผลการดำเนินงาน หมายถึง การบรรลุความต้องการตามที่ตั้งไว้ ซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้ความสามารถหรือทรัพยากรทั้งหลายเพื่อให้ได้ผลลัพธ์นี้ เช่นเดียวกันกับ Singer and Edmondson (2008) ที่กล่าวว่าผลการดำเนินงานขององค์กร คือ การบรรลุซึ่งเป้าหมายโดยผลการดำเนินงานขององค์กรมักจะประกอบไปด้วยการชี้วัดด้วยมิติต่าง ๆ

ดังนั้น ผลการดำเนินงานขององค์กร คือ การบรรลุเป้าหมาย โดยผลการดำเนินงานขององค์กรประกอบด้วยการชี้วัดด้วยมิติต่าง ๆ เช่น ความประหยัด (Economy) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) หรือตัวชี้วัดปริมาณงาน (Workload indicators) ซึ่งบางมิติอาจมีความสำคัญกับองค์กรหนึ่งในขณะที่ไม่มีความสำคัญกับอีกองค์กร ซึ่งผลการดำเนินงานจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการบริหารงาน การจัดโครงสร้างและการวางกลยุทธ์ของผู้บริหารที่จะนำพาธุรกิจไปสู่การประสบความสำเร็จได้ในอนาคต

ธุรกิจ SMEs

สุธิดา เสถียรมาศ (2555) กล่าวว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises ,SMEs) หมายถึง ธุรกิจเล็ก ๆ ที่ก่อตั้งโดยบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลไม่กี่คน มีสินทรัพย์ของกิจการค่อนข้างจำกัดและบริหารงานอย่างอิสระ เป็นธุรกิจที่มีจำนวนมากใน

ประเทศไทย ผู้ประกอบการส่วนมากประกอบการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือกิจการร่วมค้า ซึ่งจะประกอบธุรกิจขายสินค้า ผลิตสินค้า หรือให้บริการ หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยมักจะใช้กำหนดลักษณะตามกฎหมายกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 ดังนั้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมายถึงธุรกิจที่มีสินทรัพย์ของกิจการก่อนข้างจำกัดและบริหารงานอย่างอิสระโดยเจ้าของจดทะเบียน ซึ่งอาจมีลูกจ้างพนักงานช่วยดำเนินการ โดยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากลไกทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มีความก้าวหน้าและความมั่นคง อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างสภาพคล่องของอัตราการจ้างงานในประเทศ ช่วยลดปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน ทำให้มีการกระจายรายได้จากภาคธุรกิจ ไปสู่ภาคครัวเรือน ดังนั้น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงเป็นฟันเฟืองที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาระบบต่าง ๆ ของประเทศไทย รวมทั้งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product-GDP) อีกด้วย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานของธุรกิจจะมีการจัดทําระบบการควบคุมภายในเพื่อให้การดำเนินงานของธุรกิจมีประสิทธิภาพและป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งระบบการควบคุมภายในที่นำมาใช้นั้นเป็นระบบการควบคุมภายในภายใต้แนวคิดของ COSO ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุมสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล ซึ่งระบบการควบคุมภายในนั้นมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของธุรกิจดังเช่นการใช้การควบคุมภายในเพื่อสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจการผลิตขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพบว่าการนำระบบการควบคุมภายในมาใช้จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และเติบโตโดยมีหลักการภายใน 2 หลักการคือ ความมุ่งมั่นการมุ่งใจ การพัฒนาและรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งผู้กำกับดูแลและฝ่ายบริหาร จะต้องจัดให้มีในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน (ปิญะจิตา อมรวิญญู, 2560) นอกจากนี้สหกรณ์ต่าง ๆ มีการนำระบบการควบคุมภายในไปใช้ในการดำเนินงานด้วยระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาด ธ.ก.ส. บุรีรัมย์ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับดี แต่ควรมีการปรับปรุงในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม กิจกรรมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง และการติดตามประเมินผล (ทรงเดช อินทรักษา, อนุชา ภูริพันธุ์วิญญู และเชาว์ โรจนแสง, 2561) สำหรับในสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยนั้น มีระบบการควบคุมภายในที่ดีในด้านกิจกรรมควบคุมอยู่ในระดับมาก มีผลการดำเนินงานด้านการเรียนรู้และพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าระบบการควบคุมภายในที่ดีมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยด้วย (สรารุณ ดวงจันทร์ และ จิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์, 2561) นอกจากนี้แล้วในส่วนขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมการเงินทหารบก ได้มีการนำระบบการควบคุมไปใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรายงานการเงินมีความน่าเชื่อถือและมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับได้ (กัลณี ด้านทองกลาง, 2560) นอกจากนี้ระบบการควบคุมภายในยังมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติขององค์กรเหล่านี้ด้วย (ธนวัฒน์ ชันกฤษณ์ และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์, 2560)

ในธุรกิจ SMEs ได้มีการนำระบบการควบคุมภายในมาใช้ในการดำเนินงานของธุรกิจด้วย ซึ่งระบบการควบคุมภายในนั้นจะมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจหรือไม่ จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานของธุรกิจต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในด้านขอบเขตที่เกี่ยวกับเนื้อหาการศึกษาระบบการควบคุมภายในและผลการดำเนินงาน ประชากร ได้แก่ ธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนรวม 157,820 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 ราย ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะเวลา 5 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน สิงหาคม ถึง เดือนธันวาคม 2563

สมมติฐานการวิจัย

ระบบการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบบสอบถามเป็นการถามความคิดเห็น 5 ระดับแบบ Likert Scale และส่งให้ผู้บริหาร พนักงานงานบัญชี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมานำมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน จนได้จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 399 ชุด และนำแบบสอบถามทั้งหมดไปทำการประมวลผลทางสถิติ โดยตัวแปรต้น คือ ระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล ตัวแปรตาม คือ ผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน โดยใช้อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุนของยอดขาย อัตรากำไรสุทธิต่อส่วนแบ่งทางการตลาดและอัตรากำไรใช้จ่าย

ต่อ ยอดขยาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 อายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 อาชีพเป็นพนักงานบัญชี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10 ประสบการณ์การทำงานจำนวน 1-2 ปีจำนวน 156 คนคิดเป็นร้อยละ 39.10 และทำงานอยู่ในธุรกิจ SMEs ประเภทการบริการจำนวน 148 คนคิดเป็นร้อยละ 37.10

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการควบคุมภายใน พบว่าด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายในในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ด้านการประเมินความเสี่ยง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.42 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ด้านกิจกรรมการควบคุมภายในในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.36 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมากที่สุด มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 ด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 และระบบการควบคุมภายใน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.25 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33 สำหรับผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53

3. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย แสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยของระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อผลการดำเนินงาน

	Standardized Coefficients Beta	t-value	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน	.467	9.130	.000
ด้านการประเมินความเสี่ยง	.112	2.273	.024
ด้านกิจกรรมการควบคุม	.120	2.313	.021
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	.025	.380	.704
ด้านการติดตามและประเมินผล	.037	.530	.596

N = 399, $R^2 = 0.48$, $F = 22.99$, Sig. = 0.000

จากการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.48 แสดงว่าตัวแปรระบบการควบคุมภายในสามารถอธิบายผลของตัวแปรผลการดำเนินงาน ได้ถึงร้อยละ 48 ที่เหลือร้อยละ 52 เป็นผลจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมาทดสอบในงานวิจัยนี้ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ระบบการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.000 ซึ่งค่า Sig น้อยกว่า 0.05

สมมติฐานที่ 2 ระบบการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.024 ซึ่งค่า Sig น้อยกว่า 0.05

สมมติฐานที่ 3 ระบบการควบคุมภายในด้านกิจกรรมการควบคุมส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้านกิจกรรมการควบคุมส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.021 ซึ่งค่า Sig น้อยกว่า 0.05

สมมติฐานที่ 4 ระบบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศและการสื่อสารส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศและการสื่อสารไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.704 ซึ่งค่า Sig มากกว่า 0.05

สมมติฐานที่ 5 ระบบการควบคุมภายในด้านการติดตามและประเมินผลส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้านการติดตามและประเมินผลไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.596 ซึ่งค่า Sig มากกว่า 0.05

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระบบการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าระบบการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านกิจกรรมการควบคุม ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ระบบการควบคุมภายในที่ดีและธรรมาภิบาลที่มีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยที่พบว่าระบบการควบคุมภายในที่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ (สราวุธ ดวงจันทร์และจิตาภรณ์ สีนจฺรญุคค์, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของระบบการควบคุมภายในต่อผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าระบบการควบคุมภายในส่งผลกระทบท่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กัลณี ด้านทองกลาง, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับ ผลกระทบของการควบคุมภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานราชการกรมการเงินทหารบก ที่พบว่า การควบคุมภายในมีมิติด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมมีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (ธนวัฒน์ ชันกฤษณ์และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์, 2560) ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่สอดคล้องและส่งผลต่อสภาพแวดล้อมการควบคุม คือ การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การดำเนินงาน และการมุ่งมั่นในการบริหารงาน ด้านการประเมินความเสี่ยง คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงานในแผนกลยุทธ์ ด้านกิจกรรมการควบคุม คือ การเรียนรู้และพัฒนาและการกำหนดนโยบายหรือวิธีปฏิบัติงาน และจากผลการศึกษาทำให้พบว่า หากธุรกิจ SMEs มีระบบการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายในที่ดีจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญของการควบคุมด้านการประเมินความเสี่ยงซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรทราบถึงความเสี่ยงที่กำลังจะเผชิญล่วงหน้าได้ เมื่อทราบถึงความเสี่ยงแล้วก็สามารถที่จะบริหารความเสี่ยงเพื่อเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสและเพื่อลดผลกระทบความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และด้านกิจกรรมการควบคุมที่สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบาย วิธีปฏิบัติงาน และคำสั่งต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารกำหนดซึ่งจะต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องและในเวลาที่เหมาะสม จะเพิ่มความมั่นใจในความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ ซึ่งหากกิจการมีการควบคุมภายในทั้ง 3 ด้านที่ดีแล้วย่อมทำให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจดีตามไปด้วย ดังนั้นธุรกิจ SMEs ควรให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายในทั้ง 3 ด้านนี้เป็นอย่างสูง ในขณะเดียวกันก็ไม่ควรละทิ้งระบบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผลด้วย เพราะทั้ง 2 ด้านก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ธุรกิจ SMEs อาจต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น หรือปรับระบบให้มีการควบคุมมากยิ่งขึ้นก็อาจส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ด้วยก็ได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ผู้บริหารควรให้บุคลากรภายในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในทุกกิจกรรมที่บุคลากรมีหน้าที่และงานที่รับผิดชอบอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้สามารถประเมินผล และจัดทำข้อมูลและสารสนเทศได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง
2. ด้านการประเมินความเสี่ยง หน่วยงานควรกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเสี่ยง พร้อมทั้งจัดลำดับความเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานอย่างรัดกุม และต้องพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นและในการประเมินความเสี่ยงหน่วยงานควรมีการสอบถามเพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงให้ทันกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
3. ด้านกิจกรรมการควบคุม ควรกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้มีความชัดเจน จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร และควรมีการจัดการให้คำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับระบบภายในกับบุคลากรในองค์กรเพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้มีความครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ผู้บริหารและบุคลากรในหน่วยงานอำนาจข้อมูลมาใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ
5. ด้านการติดตามประเมินผล มีการติดตามประเมินผล การตรวจสอบ การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อช่วยให้หน่วยงานมีความมั่นใจว่าการดำเนินงานมีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ
6. ควรมีการจัดการให้คำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับระบบภายในกับบุคลากรในองค์กร เพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่องระบบการควบคุมภายในส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจ SMEs เป็นอย่างมาก ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายในเพราะจะมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจเป็นอย่างมาก และในการทำวิจัยครั้งต่อไปสามารถเพิ่มตัวแปรการวิจัยเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงิน และประชากรที่ใช้ในการศึกษาควรเป็นธุรกิจ SMEs ทั่วประเทศไทยและอาจมีการเปรียบเทียบธุรกิจ SMEs แต่ละประเภทกับความสัมพันธ์ในของผลการดำเนินงาน และการควบคุมภายในกับความสัมพันธ์ในของผลการดำเนินงาน และการควบคุมภายใน

เอกสารอ้างอิง

- กัลณี ด้านทองกลาง. (2560). ผลกระทบของระบบการควบคุมภายในต่อผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระของหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ณอมลักษณ์ คำแหงพล. (2559). องค์ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563 จาก <https://reg7.pwa.co.th/kmr7/?p=378>.
- ทรงเดช อินทรักษา, อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ และเชาว์ โรจนแสง. (2561). ระบบการตรวจสอบและการควบคุมภายในสำหรับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. บุรีรัมย์ จำกัด. การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55 (หน้า 339-346).
- ธนพัฒน์ ชันกฤษณ์ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2560). ผลกระทบของการควบคุมภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานราชการกรมการเงินทหารบก. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (หน้า 776-787).
- ปิญะธิดา อมรภิญโญ. (2560). การใช้การควบคุมภายในเพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจการผลิตขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 11(1), 186-204.
- สรารุณ ดวงจันทร์ และฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์. (2561). ระบบการควบคุมภายในที่ดีและธรรมาภิบาลที่มีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์, 5(3), 895-913.
- สุธิดา เสถียรมาศ. (2555). การศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์ในการดำเนินงานบุคลากรเป็นผู้ประกอบการและการให้ความสำคัญในหน้าที่ทางธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ SMEs. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2562. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2563 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20190909095851.pdf.
- Kotze, R.S. (2006). Performance: The secrets of successful behaviour. Pearson Education.
- Ramsey, P. (2008). Learning and Performance: Rethinking the Dance Chapter. *Learning and Performance Matter*, 3.